

చలిజ్వరము.

(Malaria.)

మధుమేహము.

(Diabetes.)

రాజయత్నము.

(Consumption.)

ప్రపంచమంతటను విరివిగా వ్యాపించిన వ్యాధులు మూడింటి రెండు మున్నటి. అందు ౧. చలిజ్వరము. ౨. మధుమేహము. ౩. రాజయత్నము. ఈ మూడు వ్యాధులను హామీమందులతో వ్యాధిగ్రస్తులను తగిన ప్రయత్నములు జరుగుచున్నట్లుగా చిట్టి ట్రాన్సువాల్ వ్యాధిగ్రస్తులను గురించి మనప్రాచీనమహర్షులు కనుగొనిన మంత్రములు ప్రతిభవించుట వల్ల బయట ననేక మిథ్యలచే గొన్ని వర్తకములను పూర్వము ప్రచురించినట్లు. ఇందు మన ఆయుర్వేదగ్రంథ ప్రకారము విధిగా మూడింటి రెండు మున్నటి మునుపరిచిన విధిత్వము వారి యభిమతములను విచారించి మూడింటి రెండు మున్నటి స్వామధవమునంగల జ్యోతిషగ్రంథములను గూడ చదివినట్లు. ఈ గ్రంథము మొదలు నెట్టివరకును వ్యాధుల పట్ల కనుగొనిన మంత్రములను పాఠములును పథ్యనియమములును వానివల్ల పాఠములను గూడ చదివినట్లు. “చలిజ్వరము” “మధుమేహము” “రాజయత్నము” అను మంత్రములు వివరింపబడియున్నవి.

ఈ మూడు ప్రస్తుతములును అతితీవ్రంగా వలచునను.

ఆయుర్వేదాశ్రమం. } వైద్యరత్న, పండిత డి. గోపాలాచార్యులు,
మదరాస్. } ఎ. వి. ఎస్., ఎ. ఎస్. వి.

AYURVEDA

The Arshaic System of Hindu Medicine

Ayurveda Merthanda Bhishangmani

Pandit D. Gopalachariu, A. V. S.

AYURVEDA

The Arshaic System of Hindu Medicine

AN ESSAY

BY

Ayurveda Marthanda Bhishangmani

Pandit D. Gopalacharlu, A. V. S.,

Principal, S. K. P. D. Ayurvedic College, and Ayurveda Doctor and

Senior Physician, S. K. P. D. Hospital, Madras

Examiner, Mysore Ayurveda Valent Examination

Commentator on Madhava Nidana, Susrutha Samhita, etc.

and Gold Medalist in the Various Industrial and

Agricultural Exhibitions in India.

MADRAS :

THE AYURVEDIC PRINTING WORKS

10, Adamappan Street.

Registered Copy right.]

1910.

Price Rs. 4.

ఆ యు ర్వే ద ము

అను నాస్మద్విద్య సంస్కృతిగూర్చిన వ్యాసము

చెన్న పురి యాస్. శ. పి. డి. ఆయుర్వేదకాశీజ్ ప్రెస్సింగ్,

యాస్. శ. పి. డి. పోస్టుటౌన్ ప్రధానవైద్యులను,

మైసూరు దేశముననున్న సలస్కృతి విద్యార్థిగీతలను

ఆయుర్వేద విద్యార్థిగీతలను,

భారతఖండమునది నేరేయముననున్న ముంబయి నగరమున ఆశీజ్

మహాచిత్రవస్థాప్రదేశముననున్న విద్యార్థుల కిరువాకములను పొందిన

సుక్రకుంభ, ముంబయి నగరముననున్న వ్యాఖ్యానకర్తలను

ఆయుర్వేదకాశీజ్, భిషగ్విద్య

సంకీర్త ది. గోపాలాచార్యులు, ఎ. పి. యాస్. గారిచే

గ ద త ము

చెన్న పురి

ఆ యు ర్వే ద ము ప్రచు ద్ధం

గది, అనాగపూర్వ విధి.

PREFATORY NOTE.

In the following pages is printed an article I contributed to the New Year number of *Madras Patrika* of Bombay. In it, I have sought to prove that the Ayurvedic system of Hindu Medicine is as old as the Vedas. Our ancient Rishis considered it absolutely necessary for every Hindu to attend to the preservation of health in order to prolong life as this is essential to the due performance of Dharmas or duties enjoined by Shastras. *आयुर्वेदो धर्मो यः पुरुषोऽप्यनुष्ठेयः*. Following in the wake of the Rishis who wrote valuable treatises on all the various departments of medical Science, eminent physicians of old have left us a mine of medical literature. In this article I have shown the comprehensiveness of the Science as propounded by our ancients and the high esteem in which this system of treatment was held by our forefathers. I have drawn special attention to the fact that Surgery was not unknown to the Hindu physicians of old. Well known treatises—Susruta and others—describe delicate operations, the instruments to perform them and various sterilizing processes for preparing the instruments before use. I sincerely hope that some eminent doctor conversant both with the Western and Eastern systems of Medicine would make a thorough study of these ancient modes of Surgical treatment and do all that is necessary to modernise the Ayurvedic Surgery in order to save it from unmerited oblivion and obloquy to which it has till now been consigned.

Madras,
1st October, 1910. }

Pandit D. GOPALACHARLU

బడుచున్నట్టియు ఋగ్వేద, యజుర్వేద, సామవేద, అధర్వవేద ములనెడి నాలుగువేదములలో మొట్టమొదటిదగు ఋగ్వేద మునకు ఆయుర్వేదము ఉపవేదమని తెలియుచున్నది.

అనాదియగు ఋగ్వేదమున కుపవేదముగుటచేతను ఋగ్వేద అధర్వ వేదాదులయందు “అ. 6. మ 22 నుమిత్రియాన ఆపటషధయస్సంతు” యజుర్వేదమునను. “త్రిరో అశ్వినా దివ్యాని భేషజా” అని 1-3-4 ఋగ్వేదమునను “సర్వమాయు రేతి యఏవం వివానుష్ణిహకాకురుతే” ఐ. బ్రా. 1-5. అనియు వైద్యప్రతిపాదకములగు శ్రుతులు పెక్కులుగాఁ గానంబడుట చేతను ఈ ఆయుర్వేదముకూడ నతి ప్రాచీన తమ మనియుఁ హింపఁదగియున్నది.

ఆయుర్వేదమున మొట్టమొదట మహర్షులు పారబ్రాహ్మిక నుఖా కుపవేదత్వనిష్ఠ వహములగు శ్రుతులనన్నిటిని ఋగ్వేదాస్సమా యము. ధర్వ సంహితలుగ సమకూర్చిసవిదప నిహసుఖ ముల నన్నిటిని బోధించెడు మిక్కిలి నెక్కుడుగనుండు మిగిలిన శ్రుతులలో చికిత్సాద్యారోగ్యభాగముల కనుకూలించిన శ్రుతి సముదాయమున కాయుర్వేదమనియు, గానమునకు సంబంధించిన శ్రుతులకు గాంధర్వవేదమనియు, అస్త్ర శస్త్రములకు సంబంధించిన శ్రుతిసమూహమునకు ధనుర్వేదమనియు శిల్ప మునకు సంబంధించిన శ్రుతిజాలమునకు ధాన్యవేదమనియు తెలియుచున్నది. ఈరీతి నాలుగువేదములయందలిరము సమ

. కూర్చుండిన యాయు క్షేదము గాంధర్వజీవ ధను క్షేద స్థావర్య
వేదములు నాలుగింటికి నుపవేదములునును వేదశాస్త్రములును
జ్యోతిషాదులను వేదాంగములనియు నాను ధేయముల ఋషిపుం
గవులు వ్యవహారింపిరిని తేలియుచున్నది. అట్లుగానిచో
ఋగ్వేదాదులయందు వ్యవస్థప్రతిపాదనములగు శ్రుతులులేన
యుండవచ్చును.

అట్టి శ్రుత్యాత్మకమగు నాయు క్షేదము ఆనుపూర్విక
ముగ ఋగ్వేదాదులవలె గానరాకున్నను ఋగ్వేదాదుల
యందు చికిత్సా బోధక శ్రుతులు లేవుగాని గానంబడుట
చేతను శ్రుత్యాత్మకమగు నాయు క్షేదము కూడ నున్నట్లు
ఋషింపవలెను.

ఆయు క్షేదోపశేష తాదృశ శ్రుత్యాత్మకమగు నాయు క్షేదం
పరంపర. ఋనుంబనమూర్తి చతుర్ముఖునకును, చతుర్ముఖుం
డు దత్తప్రజాపతిగిని, దక్షుండు అశ్వినీదేవతలకును, అశ్వినీదేవత
లు సహస్రనాథునకును, ఇంద్రుండు అశ్రేయ్యులకును, అశ్రేయ్యు
లు అగ్ని వేసులకును, అగ్ని వేసులు భేదజాతూకర్ణ ధన్వంతరి
చరకసుశ్రుతులు మొదలగునారలకును, క్రమప్రాప్తింబుగ
నుపదేశించినట్లు పరంపర తేలియుచున్నది.

ఈయాయు క్షేదము శ్రుత్యాత్మకమగుటచేతను, శుర్వజ
ులకును తెలిసికొనుటలో ముగ్ధులైన దగుటచేతను, శక్తి
చికిత్స, కాయచికిత్స, రసాయన చికిత్స, మొదలగు చి-క్తి

న్నియు పరస్పరముగ సంకలితములుగ నుండుటఁ గని చతుర్ముఖుండు గూఢమగు శ్రుత్యాత్మకమగు సాయాముర్వేదమును ప్రత్యేకప్రత్యేకములగు శస్త్రచికిత్స, కాయచికిత్స, బాలచికిత్స, నేత్రశోత్రాది చికిత్సాదుల నాచరించుటలో నైద్యులకు నధికమగు సౌకర్యంబు లుండునట్లును సర్వజన సుబోధంబుగ;

1. శల్యతంత్రము = (Science of Surgery.)
2. శాలాక్యతంత్రము = { (Science of Eye, Nose, Throat &c. Diseases.)
3. కాయ చికిత్స. = (General Treatment.)
4. భూతవిద్య = (Demoniacal Diseases.)
5. కౌమారభృత్యము = (Management of Children.)
6. అగదతంత్రము = (Toxicology.)
7. రసాయనతంత్రము = (Science of Reguvoration.)
8. వాజీకరణతంత్రము = (Science of Aphrodisiacs.)

అను నెనిమిది విధములుగ విభజించి లక్షశ్లోకములు గలిగి వేయి అధ్యాయములుగ నేర్పడిన “బ్రహ్మసంహిత” యను గ్రంథమును వెల్లడిపఱచినట్లు సుశ్రుతాది గ్రంథములనుండి తెలియవచ్చుటయేకాని ఆయానుపూర్వికమగు గ్రంథముమాత్రము ఈ ప్రాంతములఁ గానరాకున్నది.

- శల్యతంత్రాదుల వివరము. 1. శల్యమనఁగా, నానావిధములగు గడ్డి, కొయ్యలు, రాళ్లు, ఇసుక, ఇనుము మొదలగు లోహములు, పెంకులు, ఎముకలు, వెండ్రుకలు, గోళ్లు మొదలగునవి శరీరమునందనేక కారణములచే బ్రవేశించి, వివి

భరూపములగు గలుగించుమున్నట్టి భావము; మిహాశ్వామి,
కాకముఖము, మొదలగు శిష్టముల చేతను, కారము, అన్ని
మొదలగు ఇతర సామగ్రిల చేతను, భావనివారణ రూపము
లగు చికిత్సలను బోధించు భాగము.

2. శాఖాశ్వామిగా, భూమిములగు మిహాశ్వామి శి
వులు, ముక్కు, ముఖము, శ్రీతిముల మొదలగు వానియం
దుఁ బుట్టిపాపాధులను శిమిలించుచు చికిత్సలను చేయు
భాగము.

3. కామ చికిత్సమునగా, సర్వ శిశీరములందు బుట్ట
డు జ్వరము, అతిసారము, గర్భవర్తము, క్షయము మొదలగు
పాధుల ప్రతికారములను వివరించు భాగము.

4. భూతపిద్యమునగా, దేహ, అనుర, గంధర్వ,
యక్ష, రాక్ష, పిత్త, పిశాచ, నాగ గ్రహాదిదృష్టగ్రహములచే
పీడితులయిన వానిలయున్న పిదానివృత్త్యుపాయ చికిత్సలను
విభాగముచేయు భాగము.

5. క్రమార భృత్యమునగా, బాలున సంరక్షణ, తి
లుల చనుబాలమున్న కోమాకోషముల విభాగము, పాలన
వచ్చెడి బాలునకోగములు, మొదలగు వానిని చేలుపుచు వాని
ప్రతికారములను వివరించు భాగము.

6. అగదతంత్రమునగా, పాములు, పిల్ల, పావు
రుగులు, ఎలుకలు, మొదలగు వాని విషములు - పశుశిక్ష

పాపాణము మొదలగుకందములు పత్ర ధాతువిషములు, ఆవిషములు గలిగించు దోషములవిభాగములు మొదలగునవి తెలిసికొను నుపాయములను ఆయాదోష ప్రతీకారములను, ప్రత్యేక ప్రత్యేక పదార్థములనుగలుపుటచే గలుగు విషదోషాదులను, వివరించు భాగము.

7. రసాయన తంత్ర మనఁగా, ముదిమినిఁ బోగొట్టి ఆయుస్సును బుద్ధిని బలమునువృద్ధిపఱచి రోగములను నివర్తింపఁ జేయునట్టి ఔషధములను నిరూపించు భాగము.

8. వాజీకరణ తంత్రమనఁగా, అల్పమయిన, దోషములచే దుష్టమయిన క్షీణమయిన రేతస్సుగలనారలకు ఆప్యాయనము, ప్రసాదము, ఉపచయము, వీనిని గలుగఁజేయు నిమిత్తమును, సంతోషమును గలుగఁజేయు నిమిత్తమును, ఏర్పడినట్టి యౌషధ భాగము.

ఇట్లు నెనిమిది విధములుగ విభాగము చేయఁబడిన శాస్త్రమందు చికిత్సకు ఎన్ని విధములగు, సాధనసామగ్రులకు నంగము లావశ్యకములోయవి యన్నియు లోపము లేకుండునట్లు పై నెనిమిది తంత్రములుగ నేర్పాటుచేసి యితర వైద్యశాస్త్రకారులయొక్క సాహాయ్య మవలంబింపకయే, పెక్కు గ్రంథ రత్నంబులు ఋషిపారంపర్యముగ రచియింపఁబడి యున్నయవి.

పై నెనిమిదివిధములగు నంగములతోఁ జేరిన చికిత్సా శాస్త్రమునం దనేక గ్రంథములు గానవచ్చుచున్నను, వైదిక

కాలమున నాగ్యులగుంగల జ్ఞాన మును వెలియంజేయు శ్రుతు లనేకములున్నను ప్రకృతకాలమునందు శ స్త్రీచికిత్స కాయచికి త్సాదులను బోధించు శ్రుతులను గొన్నిటిని మాత్ర ముదా హరించుచున్నాడను.

శల్యతంత్రబోధక శ్రుతులు “యజ్ఞస్య శిరోచ్ఛివ్యతతేదేవా అశ్వినాన బ్రువన్ భిష జ్ఞైస్తథాదం యజ్ఞ స్య శిరః ప్రతి ధత్తమితి.....తతో యజ్ఞస్య శిరఃప్రత్యధత్తాం” యజ్ఞ. 6-4-9 యజ్ఞ పురుషుని శిరస్సు ఛేదించఁబడినపుడు దేవతలు దే వనైద్యులని విఖ్యాతిగాంచిన యశ్వినీదేవతలను యజ్ఞపురుషుని శిరస్సును మరల సంధానము చేయుడనియాసతిచ్చినచో వార లు వారిశే స్త్రీక్రియాకౌశలముచే యజ్ఞ పురుషుని శిరస్సును సం ధించిరనియు,

“సర్వోజంఘం ఆయసేం విశ్వలామై” ఋ. 1-అ 8- సూ. 186-116-5.

విశ్వలయను స్త్రీకి కాలువిరిగినపు డినుముచేఁ జేయఁబడిన కాలును అర్థరాత్రికాలమునందే అశ్వినీదేవతలు సంధానము చేసిరనియు ఋగ్వేదప్రథమాష్టకమున,

“తస్మా అక్షీనాసత్యా విచక్ష ఆధ త్తమద్రసాభిష బాధర్యా” అట్లులే మఱి యొకసమయమునఁ గన్నుపోయినవారికి వేరొక టిడియగు కన్నును దెచ్చియమర్చి అశ్వినీదేవతలు చికిత్స చేసిరనియు, శిరస్సంధాన అక్షీసంధాన శ్రుతులచే బోధితము లగు విషయములచేత, శాలాక్యతంత్రమందలి శ స్త్రీకర్మము

నైపుణ్యము బోధింపఁబడుచున్నది. మరియు జంఘానగధాన బోధకమగు శ్రుతిచేత శల్యశంత్రసామాన్యమగు శస్త్రకాశలము తేటపడుచున్నది.

రసోయశతంత్రబోధకశ్రుతి. “యునంచ్యవానమశ్వినా జరంతం పునద్యుభకశ్రుతి. వానం చక్రభుశ్చచీభిః”—ఋ. 1-8-5. ముదిమితసము ననుభవించుచున్న చ్యవసంఘము ఋషిని అశ్వినీదేవతలు చికిత్సా కుశలతచేత మరల యౌవనవంతునిగఁ జేసిరని దెలియవచ్చుటవలన రసాయనతంత్ర నైపుణ్యము అధికముగఁ గొనియాడఁదగియున్నది.

కాయచికిత్సాబోధకశ్రుతులు. “న క్తంజాతాస్యోషధే” అథ 1-5-23—రాత్రులయందుఁ బుట్టినవసువు, గుంటకలగర, పాపర, నీలి, అనునోయోషధులారా, మీరు నాశరీరమునందలి క్షిలాసమును (బొల్లి) పలితము (తల నెఱియుట)ను, పోషణచి మరల స్వాభావికమగు రూపమును గల్గింపుడు.

“త్రిరో అశ్వినాదివ్యాని భేషజా ...

త్రిధాతుశ్శర్మ పహతంశుభస్పతి. ఋ 1-34-6.

ఓ ఆశ్వినీదేవతలారా! శుభకరంబులగునోషధుల కధిపతులగు మీరలు దేవలోకభూలోకములయందుఁబుట్టిన యోషధులను మూడేసిమార్లు మాకొసంగుఁడు. అట్టి మూడువిధములగు నోషధములచేత వాత, పిత్త, క్లేష్మంబులను మూడుధాతులీవును సుఖమునొందింపుడు. బృహస్పతిపుత్రుండగుశంయుఁడలనువానికిం గలసాఖ్యమును నాకుమారునికిం గల్గింపుడు.

“వాత ఆవాతు భేషజం శంభుమయోభునో

హృదే ప్రణ ఆయాంషి తారిషత్ ” ఋ. 8-8-44.

వాయుదేవుండు రోగమును శమింపజేయునదియు,
హృదయమునకు సుఖమును గల్గించునదియునగు నే “షధమీ”
నీచ్చుఁగాక. దానంజేసి మాకు అనంతంబుగ వాయువు వృద్ధి
నొందుఁగాక.

ఇట్లు కీలాననాశక, త్రిదోషశామక, హృదయ సుఖజ
నక చికిత్సావిశేషములు కాయచికిత్సయందలి గౌరవము
నుద్ఘోషించుచున్నవి.

ఇట్లేలాంగున స్పెడిక కాలమునందు ఋగ్వేదాదులు శస్త్ర
చికిత్స, కాయచికిత్స, ఊర్ధ్వాంగచికిత్సాదిబోధకములు ఆర్య, సైద్య
శాస్త్రముముక్క అభివృద్ధి నుద్ఘోషించుటచేత నాన్యులు శస్త్ర
చికిత్స, కాయచికిత్స, నేత్రశోత్రాది చికిత్సలయందు సేర్పడు
లుకారని యెవరు చెప్పు సాహసించెదరు?

ఈరీతి స్పెడిక కాలముననే యెక్కువ అభివృద్ధిగాంచిన
యాయాయు ర్వేద చికిత్సలు ఋషి పరంపరగ అభివృద్ధిని బొందు
చున్నవనుటకు గొండు వేలనత్సరములపును విరచితములగు జగ
త్కఖ్యాతములగు చరక సుశ్రుత వాగ్భటాదిగ్రంథములయందుం
ల రోగనివర్తకములగు ఓషధులను వానిచే జీయంబును
కౌషధములను గురించి చిరకాలమునకు పూర్వమే యాద్యుచి
యిక్కిలి గౌరవమును బొందిరనుటయు, పొందదు.

రోగములను కుదుర్చుటయందు మిక్కిలి నిపుణులనుటయు
ఆబాలగోపాలము సుప్రసిద్ధముగ నిదర్శనములుగనున్నయవి.

మఱియు సర్వవిలియం హంటర్ అను సుప్రసిద్ధహూణ చరి
త్రకారుడు “భారతీయు లాయు ర్వేదీయోపధములయందును
ఓషధితత్త్వ నిరూపణమునందును చిరకాలమునకుఁ బూర్వమే
ఖ్యాతిగాంచినయు” వెండియు “హిందువులపద్ధాత తత్త్వశాస్త్ర
మును మనము దానివలనఁబొందినయుపకారమునుబట్టి చూచిన
యెడల నుబ్బసరోగములకు నల్లి ఉష్ణుత్త ఆకుయొక్క సొగసు
పీల్చుట, పక్షవాత అజీర్ణవ్యాధులకు ముషిశని ఉపయోగిం
చుట మొదలగు హిందువుల పురాతనచికిత్సలను ఐరోపాఖండ
మున వైద్యశాస్త్రజ్ఞులు నవీనముగ నవలంబించిరనునంగతిని
మనము జ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొనినయెడల వారిచికిత్సలలో ననేకము
లమూల్యగుణములు గలవిగానుండుట స్పష్టమగుచున్నది” అని
లండన్ నగరమునందలి కింగ్సు కాలేజిలోనుండు ప్రెసిసర్. జే.
యఫ్. రాయల్. యం. డి. ఎఫ్. ఆర్. అండ్రెయల్. ఎస్. అను
ఓషధితత్త్వ శాస్త్రపండితుడును నుడివెను.

ఈరీతిఁబాశ్చాత్యవైద్యవరులు కాయచికిత్సల నుద్దేశించి
యుద్ఘోషించుచుండుటచేత నార్యులు ఔషధములచేజికిత్సలను
జేయుటలో మిగులసమర్థులనుట మిక్కిలి పురాతన విషయమైన
దగుటచే నాకాయచికిత్సనుగూతించి ముచ్చటించుట ప్రకృతము
మాని యక్కాలమున వాఙ్కింగల శాస్త్రచికిత్సయందలి నేర్పరి

తనము ఉత్కృష్టత విశ్వసనీయములను బ్రోత్సహించుటకు
ఆశస్రచికిత్సయను మూత్రము ఇల్లడందు నుద్దేశముగా "చిక్రచికి
త్సకు సవశ్యకముగ సలబుధాచికి మూత్రములు, శస్త్రములు,
క్షౌరములు, మొదలగు వానిని వానిభేదములు వానిప్రయో
జనములు మొదలగువానిని సంతోషముగ ప్రాయుమన్నాడాయు.

శస్త్రచికిత్స యనిమిదిభములు. "శస్త్రీ కర్మశ్చక్రం చిక్రచి" "

1. ఛేద్యము	=	వదలిచేయుట	=	Incising.
2. క్షేద్యము	=	తరిచి గొరిగివేయుట	=	Excising.
3. శ్చేద్యము	=	గొరిచేయుట	=	Scraping.
4. పేద్యము	=	ద్రుచ్చిచేయుట	=	Puncturing.
5. వీక్ష్యము	=	పరీక్షించుట	=	Probing.
6. ఆహార్యము	=	తీసి పడలింపచేయుట	=	Extracting.
7. నిస్సార్యము	=	ప్రసరింపజేయుచేయుట	=	Secreting fluids.
8. సేద్యము	=	కుప్పించుట	=	Suturing.

అని శస్త్రానుబంధ తీయించిన కృత్యములనిమి
దివిధములుగ నుచుండు. నూ. అగ్రోపహరణేయోధ్యాయమున
వివరింపబడెను.

“యస్తశితమకోత్థరం” నుచుండు. నూ. అ. 7
యంత్రములు.
అనువాక్యముచేత యంత్రములు నూలునుగ
లనియు. యంత్రమనగా అనేకకారణములచేజర్భమునందును
నూంపమునందును ఎముకలయందును గుచ్చుకొని మనస్సును
ఋరమును విశేషముగ బాధించు శిల్పములను(అనగా ఇనుప

మేకులు ముండ్లు ఎముకలు సీసపుగనలు మొదలగువానిని) బయిటికి విడదీయుటకు సాధనము లైనవి. అందు.

1. స్వస్థికయంత్రములు 24 = Forceps.
2. సందంశయంత్రములు 2 = Tonges.
3. తాలయంత్రములు 2 = Hook-like instruments.
4. నాడీయంత్రములు 20 = Tubular (Syringes, enemias &c.)
5. శలాకాయంత్రములు 28 = Bougies.
6. ఉపయంత్రములు 25 = { Minor surgical accessories-
(thread, dressing cloth, Lint &c.)

ఈరీతి నూటయొక యంత్రము లారువిధములుగ నాయాచికిత్సల సౌలభ్యముకొఱకు నేర్పరుపబడినను.

మఱియు నాయంత్రములు “తాని ప్రాయశో తాహని భవన్తి; తత్ప్రతిప్రతిరూపకాణివా తదలాభే” “వ్యాలానాం మృగపక్షిణాం ముఖైర్ముఖాని యంత్రాణాం ప్రాయశః సదృశాని. తస్మాత్సామాన్య దాగమాదుపదేశోదన్యయన్త్రదర్శనా ద్యుక్తితత్సకారయేత్” ఆయంత్రములు శస్త్రప్రకారముగను ఆచారపరంపరగను వ్యాలము మృగములు పక్షులు మొదలగు వానిముఖముల యాకృతిని బోలినవిగను, ఇనుము మొదలగు లోహములతోఁగాని వానికి ప్రతిరూపకములగు దంతములు కొయ్యలు మొదలగు వానితోఁగాని చేయవలెననియు “సమాహితాని యన్త్రాణి ఖరశ్లేష్మముఖానిచ| సుదృఢాని సురూపాణి సుగ్రహణీచకారయేత్” అనువాక్యముచేతగఱుకుగల్గిననున్నపైన ముఖములుగలవిగను, బలముగలవిగను, చూచుటకండముగను,

పట్టుకొనుటకు నుఖకరముగను యంత్రముల నిర్మాణము జేయవలెనని తేలియనచ్చుచున్నది.

స్వస్తికాడియంత్ర “స్వస్తికాని అష్టాదశాంగుల ప్రమాణాని ములప్రమాణము. సింహవ్యాఘ్రతరత్న.....ముఖాని మనూ రాకృతిభిః కీల్క కేగనబద్ధ”ని, మూలేఽంగుశవదావృత్త వారా క్షోణ్యస్థిపీన్ద్రు శ్చోక్త్యధరభాగ్ధమాఽతిశ్యస్తే ” స్వస్తిక యంత్ర ములు పనునెనిమిది యంగుళముల పొడవుగను, సింహము, ఎలుగుగొడ్డలు, చిలుక మొదలగువాని ముఖములంబోలిన ముఖ ములను గలవిగను, చిరు ససగబద్ధనలెనుండడి కీళ్ళతోబంధించఁ బడినవిగను, మొదల్లిఱంగుళమువలె వంగినవిగను ఉండవలెను.

ఇట్టిఈయంత్రములను ఎముకలయందు గ్రుచ్చుకొనియున్న ఇనుపమేకులు మొదలగు శల్యములందీయుటకై యుపయోగించవలెనని తేలుపెనుచున్నది. స్వస్తికాడియంత్రములవలెనే సందగశయంత్రము లాఱుఱంగుళముల పరిమితిగలవిగను, మాంసము, సిరలు, నరములు, వీనియందూ దగులుకొన్న శల్యముల నాకర్షించుట ముపయోగించవలెననియుఁ జెప్పబడినను.

నాడీయంత్రము లనేకప్రకారములైనవిగను, ఏకముఖ ఉభయముఖములు గలవిగను, ప్రోతోమార్గములు పట్టునంతెరిగి లావుగలవిగను, ప్రోతిస్సులయందు గ్రుచ్చుకొనియున్న శల్యములనుగ్రహించుట ప్రోతోరోగములను బట్టియించుట మొదలగు నాయాకార్యముల కనుకూలమగు శల్యముగలవిగను ఉండి వలెనని తోధించు చున్నది.

తాలయంత్రములు. పల్లడెండు అంగుళేమాల పరిమాణముగలవిగను చేపలయొక్క పొలుసులనతెనుండవచ్చు కొనలుగలవిగను నిర్మితములై చెవులయందొ ముక్కునందూగల శల్యముల వెలికిఁదీయుటయందు వినియోగింపఁబడుననియు గోచరమగుచున్నది.

శలాకాదియంత్రములయొక్కయు, ఉపయంత్రములగు దారములు, తంత్రులు, చర్మములు, నారలు, ఇట్టలు, తొరములు మొదలగు వానియొక్కయు పరిమితి మొదలగునవి వివరముగఁ జెప్పఁబడెను. మరియు.

“స్వబుధ్యా చాషివిభజేద్యస్త్రై కర్మాణి శుద్ధిమాన్ ,
అసంఖ్యేయ వికల్పత్వాత్ శల్యానామితి నిశ్చయః॥”

అనుప్రమాణము ననుసరించి శల్యములన్నిటి సగఖ్యాతీతమగుటచేత సనుభవజ్ఞుండును బుద్ధిమంతుఁడగునగు స్తద్భ్యాంబు ఆయా సమయోచితములననుసరించి యంత్రకర్మల నేర్పఱచుకొనవలెనని చెప్పియుండుటచేత యంత్రములచే గలుగుదోషములు మొదలగునవి రాకుండుననులను యంత్రప్రక్రియలయందు మిక్కిలి సౌలభ్యమును క్రియాకుశలతయును సూచించుచున్నది.

శస్త్రములు. “ వింశతి శ్చస్త్రాణి తద్యథా ”

1. మండోగ్రము
2. కరపత్రము

Knife, saw for incising and scraping.

3. శుక్తిపత్రము

4. నఖశక్తిము

5. ఉత్సలపత్రము

6. అర్థాంగము

7. ముద్రిక

నూచి A

8. త్రిశూకము

9. కుశపత్రము

10. ఆటిముఖము

11. శంఖముఖము

12. అక్షరముఖము

13. కుశుతిక

14. అగ్ర

15. వేదపత్రము

16. ప్రహేముఖము

నూచి B

17. బడిశము

18. దంతశంఖము

19. ఏకశి

20. నూచి

Razor, nail clipper lancet &c., for incising & excising.

Needle, trocar, scissors &c. for exudating and secreting.

Axe, awl, knife needle, &c. for puncturing.

Hook or angle; dental pincers for extracting solid bodies.

Probe or director for probing.

Needle for suturing.

ఈరీతిగ సుశ్రుత సూత్ర 8 అధ్యాయమున మండలా గ్రాదిశస్త్రములు యిరువదియని చెప్పబడిను.

మణియు వాగ్భటమున ఆశేస్త్రములే “షడ్వింశ శస్త్రస్వరూపము. తిస్సుక రాక్షాశ్చ గ్ధటితాని యథావిధి । శస్త్రాణి రోమవాహీని బాహుల్యేనాంగులాని పట । సురూపాణి సుధారాణి సుగ్రహణీచ కారయేత్ । అకరాలాని సుధార్థ

నుతీక్ష్ణావర్తితేఽయసి । సమాహితముఖాగ్రాణి సీలాం భోజ-
 చ్చవీని చ । నామానుగతరూపాణి సదాసన్నిహితాని చ ।
 స్వమానార్థ చతుర్థాంశఫలాన్వేకైకశోఽపి చ । ప్రాయో-
 ద్విత్రాణి యుంజీత తాని స్థానవిశేషతః ॥ అను ప్రమాణ-
 ములచేత శస్త్రములు యిరువదియాఱు విధములనియు అవి-
 విధ్యుక్తప్రకారమున బాగుగా కాచఁబడిన మంచి ఉక్కుతో
 సుప్రసిద్ధులగువారిచే జేయఁబడినవిగను, రూపమునగు
 మిక్కిలి మనోహరముగను, మంచిపదును గలవిగను, రోమవా-
 హినులుగను, పట్టుకొనుటకు రమ్యముగను, నంకరలు లేనివి-
 గను, చక్కనిముఖములు మొదళ్ళిగలవిగను, నల్లకలువలనలె-
 తళతళయను మెఱుఁగుగలవిగను ఆయా పీఠులకుఁదగినయాకార-
 ములుగలవిగను, వానిప్రమాణములలో సగముగానినాలవనం-
 తుగాని వాడిగలవిగను, దైర్ఘ్యముచేత నాఱుంగుళిముల పొడిపు-
 గలవిగను, ఒక్కొక్కరకములో రెండుమూడుగలవిగను నుండ-
 వలెననితెలియుచున్నది.

ఇటులశస్త్రములరీతియు, ఆకృతియు, కాంతియు, కొలత
 మొదలగునవియు వివరముగ వర్ణింపఁబడెను.

పదునుయొక్క భాగము మర్థమాసూరీ, లేఖనానా
 స్వరూపము మర్థమాసూరీ, వ్యధనానాం విప్రసావణానాంచ
 పరిమితి. కైశికీ, ఛేదనానామర్థకైశికీతి. ॥ ఛేదనకర్త్యయం
 దుపయోగించెను శస్త్రములకు పదునైన కొనచిట్లు సుసగబద్ధ

ప్రమాణముగను, లేఖనకర్మయందుపయోగించెడు శస్త్రముల యొక్క-పద్ధతై సకౌన చిట్లు ససగబద్ధులొ సగముండవలెననియు, గ్రుచ్చుటకును స్రవింపఁ జేయుటకు సనుకూలములగు శస్త్రములయొక్క-కౌనలు పరిష్కరింపఁ తగు నుండవలెననియు, భేదన యోగ్యములగు శస్త్రములయొక్క-పద్ధతై సకౌన పరిష్కరింపఁ తగ్గఁబడఁగలవిగనుండవలెననియుఁ దెలియవచ్చుచున్నది.

పాయసం పాయసమసాగౌ, (Tempering and sterilisation) పా, పానే అనుధాతుపువలన బోధ్యమగు నర్థముచేత శస్త్రములను నిష్కలొకొచి తొరద్రవ, తైల, ఉదకములయందుంచుట, లేక తొరద్రవ తైల ఉదకములయందు శస్త్రములనుంచి బాగుగాఁగొనుట, యని తెలియవచ్చెడిది. భేదనాదిక్రియలఁ జేయునపుడు ఆయు యవ యవ ప్రదేశములను మాంసాదివస్తువులనుసరించి భిన్న భిన్న శస్త్రముల నుపయోగింపవలెననియు; అట్లుపయోగించునపుడు శస్త్రములగు “పాయస” అను సంస్కారమును జేయవలెననియు నాపాయస సంస్కారముచేత శస్త్రములకు కలుగు మొదలగు గుణములేకొక కర్మలయందు విశేషాత్కర్మయందు గూడఁ గలుగునని చెప్పబడినది.

“తేషాంపాయనాత్రిభిధా త్కరోదక్ష్మణేషు; తత్రాత్మర పాయితం శరశల్యాస్థిచ్ఛేదనేషు, ఉదకపాయితం మాంసభేదన భేదనపాటనేషు, తైలపాయితం సరావ్యధివస్నాయుభేదనేషు”

తొరపాయనముచేత బాణములు శిల్యములు లంఘి క్షయింపఁగ
కర్మలయందు సౌకర్యమునియు, ఉదకపానముచేత మూతము
యొక్క భేదనమందును పాటనమందును సౌకర్యమునియు, స్థిల
పానముచేత సిరలయొక్కయున్నయుప్పుముక్కయు ధేవ
నమునకు హితమనియు, శస్త్రములకు పానము మూడు
విధములుగ విభజింపఁబడినవి.

ఈరీతిగ పానసంస్కారముచేయుటచేత శస్త్రముల
కుంగల దోషములుపోవుటయేకాక కర్మలయందు సౌకర్య
మును, ఆధునకశస్త్ర వైద్యు లాచరించుట క్రమబాలనాశ
కముకూడ సూచించుచున్నవిని చెల్లించవచ్చును.

ఇరుకది విధములగు మండలాగ్రకరపత్రములు ధేవన తేనిన
శస్త్రములకు కర్మలయందును, వృద్ధిపత్ర శనిశస్త్ర ముద్రక
కర్మలయందు ఉత్పలపత్రక అర్థధారలు ధేవన భేదన కర్మల
యందును, సూచి కుశపత్ర ఆశీముఖ శరశీముఖ అంతర్ముఖ
త్రికూర్చకములు స్రవింపఁజేయు కర్మలయందును, కుతారికా
ప్రహిముఖ ఆరవేతనపత్రములు న్యధానకర్మయందును, బిడిశ
దంతశంకువులు ఆహారణకర్మయందును, ఏషములుఏషణ అను
లోమన కర్మలయందును, సూచులు కుట్టుటయందు నుపయో
గింపవలెనని తేటపడుచున్నది.

ఇట్లుశస్త్రముల యాకృతియు కర్మసౌకర్యమును వాని
వినియోగమును విపులముగ వర్ణింపఁబడెను.

అంశం. ౧౭౭౭.

(4) 14.

అ 14. పాపము రోమములలో ఉన్నప్పుడు పాపములతోపాటు రంగుల ప్రసరముగాని అంత్రమున పనిష్కృత్య పీడిత్య బద్ధగుడనయ్య అంత్రమున రోగభవగర అల్పపరి వాలంవాఁడవోహ్యమలప్రతంనా తహో మధువల్పభివ్యవభివ్యజ్య అంత్రమున యథాస్థానం స్థాపయిత్యా బహ్యం ప్రణమనదరన్య సేవ్యతే ॥ బద్ధగుడ (Intestinal Obstruction) పరిస్థావి (Intestinal perforations) యను మదరరోగములయందు స్వేద స్నేహభ్యంజన కర్మలనాచరించిన పిదప రోగియొక్క బొడ్డుక్రింద రోమరాజికి నడుమువచ్చి ప నాలుగుగడులములు పిడిచి బొట్టికడుపును చీల్చి (Opening of the abdomen) రోగియందును అంత్రమును నాలుగుగడులములు పిడిమీనిమూత్రము బైటకికలంగి (Pulling out only 4 inches of the intestines) అంత్రమునందు ప్రతిరోగమున నుండునట్టి రాళ్ళనుగాని పరిష్కరితలను గాని చక్క గఱచేసికొని యనంతరము అంత్రమును (Opening the intestines) భేదసప్తార్దకముగ రాళ్ళను పరిష్కరితలను బైటకుఁదీసి లేక ప్రతిరోగమున నుండు మలమునుగాని బైటకిఁదీసి పిదప శస్త్ర కర్మ విధులప్రకారము యేకసాదా రోగినించి ప్రణాహరమగు తేనె నెయ్యిలోను నా అంత్రములను బిడ్డగఱపుని యొకరూ డీయఁబడిన ఆ అంత్రముల పలుమంద సే మారలు

నుంచి పుండుతోఁగూడిన చీల్చుబడిన ఉదర చర్మమును నూచి శస్త్రముచేతఁ గుట్టినలెను.

అదేరీతి పరిసావి యనుచునర రోగమునందుగూడ “శల్యముద్భృత్య అంత్రసావానశోధ్య తచ్ఛిద్రాంత్రం సమాధాయ కాలపిపీలికాభిః దగశయోత్ ; దట్టేచ తాసాం కాయానపహరేత్ నశిరాంసి. తతః పూర్వవత్ సీవ్యేత్. సంధా నంచ యథోక్తం కారయేత్ ” మొదలజెప్పినట్లు అంత్రము లను బైటికివెడలించి ఆహారాదులగుని లోని బ్రవేశించిన రాళ్లు గోళ్లు మొదలగు శల్యములను బైటికిగీసి చిల్లులునడి కాలుచుండెడి అంత్రమును బక్కగ శోధనచేసి చిల్లులుతోఁ గూడిన ఆ అంత్రము నెప్పటిస్థలముననుంచి అంత్రమునందు గల రంధ్రసామాన్యము కలుచుకొని యుండవట్టెనట్లుగండు చీమలనుదెచ్చి ప్రతిరంధ్రమునకును ఒక్కొక్క చీమనుకలుపించి యాచీమలు కలుచుకొనినతోడనే వానితలలుదక్క తక్కిన శరీర ములను తీసివేయనలెను. అనంతరము బద్ధగుదమందు జెప్పిన ప్రకారము నుదరమును కుట్టినలెను.

అక్రమ ప్రసవములయందు శస్త్రోక్తం

(Operations in preter-natural labours.)

(వాగ్భటము. శరీర. అ 2.)

“హస్తపాద శిరోభిర్యో యోనిం భుగ్నః ప్రవద్యతే పాదేన యోనిమేకేన భుగ్నోఽన్యేన గుదగచ్ఛయః | విష్కంభౌ నామతోమూఢౌ శస్త్రదారణమర్హః ||

మండలాంగులి శస్త్రాభ్యాం తత్ర కర్మప్రశస్యతే
 వృద్ధిప్రతంగహి తీర్ణాగ్రం నయోనానవచారయేత్ ”
 గర్భాశయమసంగదలి శిశుస్సముక్త చేతులు పాదములు
 శిరస్సు వావ్వలుకొలుములయందు మర్కటానముఖమును
 బొందుటచేతను, లేక ఒకకాలుమాత్రము నిర్గమద్వారము
 నుండి గుడులు పడలుటచేతను విష్కంభమును మూసిగర్భ
 సంజ్ఞను బొంది శస్త్రాభ్యాం కు నర్హములైనవనియు ; అట్టిశస్త్ర
 కర్మ క్రూరమగు వృద్ధిప్రత తీర్ణాగ్రములను శస్త్రములచేతఁ
 గాక మండలాగ్రమనడి శస్త్రముచేత శస్త్రాభ్యాం నాచరింప
 వలెననియు సూచితమగుచున్నది.

మఱయు “పూర్వం శిరఃకపాలాని దారయిత్వా విశోధ
 యేత్ ” కక్షోరస్తాలుచిబుకే ప్రదేశేఽన్యతమే తతః । సమా
 లింగబద్ధవృద్ధింకక్షేత్ కుశలో గర్భశంకునా । అభిన్న శిరసం
 త్వక్షేకుటయోర్గర్భండయోగసి ” మొదలు శిరస్సంబంధమును
 కపాలమును చీల్చి బహిః ప్రదేశమునకుఁదీసి శోధింపవలెను.
 పిదపఁ గుశలుఁడగు వృద్ధ్యుఁడు చంకలు, ఎనురుకొమ్మ, గడ్డెము
 మొదలుగు ప్రదేశములలో నద్దానిననను గర్భశంకునను
 యగ్రము నుపయోగించి యా యాయనయవములను బైటఁకొ
 దీయవలెను.

శిరస్సును ఛేదించునపుడు శిశుస్సముక్త యక్షేగుఱు
 ఘన గర్భశంకును ఉపయోగించి పలికడయవలెను. మఱయు

“నాహుఁ చ్చిత్వాఽంససక్తస్య వాతాధ్మాహోదగస్యచ | విదా
ర్య కోష్ఠ మంత్రాణి బహిర్వా సంనిరస్యచ | కలీసక్తస్య
తద్వచ్చ తత్కపాలాని దారయేత్ ” భుజ శిరస్సు లష్టువడి
వాతముచేబొట్టయుబ్బి యుండునపుడు భూహూపులను చెగ నొక
కడుపును పేగులనుజీల్చి వెలికిఁదీయవలెననియు ; పలుకులు
తగులుకొన్నయెడ తొడలను నొకటి తుండ్లను మరొకటిగా నే
వెలికిఁదీయవలెననియు బోధితమగుటయే కాక “యద్యద్వాయు
వశాదంగం సజ్జేద్గభస్య ఖండతః | త త్తద్భిత్వాహోత్సమ్యక్
రక్షేన్నారీంచ యత్న తః” అక్రమప్రసవములయందు వాతముచే
నేయేభాగము నిర్గమనద్వారనిరోధమును జేయుచో ఆయా
భాగమును తునకలు తునకలుగా నొకటి బ్రక్కఁ జేసి ప్రయ
త్నముచే గర్భిణిని సంరక్షింపవలెననియు బోధితము.

శస్త్రచికిత్సల కనుకూలమగు యంత్రములు, శస్త్ర
ములు, తొరములు మొదలగునవి వినగముగఁ జెప్పఁబడెను;
వానివాని స్వరూపములను భేదములు మొదలగువానిని నిరూ
పించుటచేతను, శస్త్రచికిత్సలకు నావశ్యకమగు సామ
గ్రుల నన్నింటిని శస్త్రకర్తకుఁ బూర్వమే సిద్ధము చేసికొని
యుంచవలెనని సుశ్రుత నూ॥ ౪ అధ్యాయము బోధించుట
చేత నిక్కాలము వారలవలెనే పద్ధార్థములనన్ని నొక టీకూరి
జేర్చియుంచుకొనునటుల తెలియవచ్చుచున్నది. అట్లు గ్రహిం
పఁబడిన యంత్రశస్త్రాది సామగ్రులను ఆయావ్యాధి భేదముల

చేత నాయుంశ స్త్రీయులను యగ్రత్రములను ఉపయోగించినచేత
సనేడి విధులుచూడ వాని వారి సుఖాన్నియు భిన్నానగతిమ చేత
నేర్పబుచేయుటచేసెట్లు ఉపయోగించుటయున్నది.

మలయు పుడునది పొరలముగఁ గనఁబడెన యుదరగోగ
శస్త్రాగ్రము శ్రావణ ప్రసవముయందలి శస్త్రాగ్రము విచా
రించిచూడఁ బిక్కలుపు ముత్సరరహితములుగు శస్త్రాగ్రమునాశ
రదులచే గోపించుటచేయుచున్నట్లున్నయదిగాని కేవల హాస్య
స్పదములుగా నున్నట్లు కావరాదు. మలయు నాశస్త్రాగ్రము
లలోఁగూడఁ

1. రుగ్మదాహము Carbuncles.
2. అగ్నిశిల Stone in the bladder.
3. అగ్నిగోగము Piles.
4. అగ్నిగోగము { Abscess in the liver, intestines,
heart &c.
5. శస్త్రాగ్రము Eye diseases.
6. గోగము Thorat diseases.

మొదలుగు వానియందు వానికింగల శస్త్రాగ్రమునైపుణ్య
మునుజూడఁ గడచిన రెండువేల సంవత్సరములకుఁ బూర్వమే
యంతటి యగ్రత్ర శస్త్రాగ్రముగోగ జగితా సాకర్యమున్నదై
యాయగ్రత్ర శస్త్రాగ్రముగోగ భేదములుకల్పించి తదనుకూ
లముగ శస్త్రాగ్రముగోగ నెదిమిదివిధములని నిర్ణయించి శస్త్రా
గ్రముల నాచరించుచు బ్రవించుచునకు మేలుచేయుచుండుట

నిక్కాలపువారలకు మిగుల నాశ్చర్యమనుటకు సందేహమేమియులేదు.

ఆకులు అలములచేత మానములను గానాడుకొను చుండిరను చరిత్రకారులుష్టోషించు నాయనాగరిక కాలముననే మన ఆర్యులు శస్త్రచికిత్సలయందు నిక్కాలపు శస్త్రచికిత్సల కన్న నున్నతస్థానము నందినట్లు పైవాక్యముల నెరుంగందగు.

మఱియుశస్త్రయంత్రాది సామగ్రిలచేతను శస్త్రకర్మల యందలి నిపుణతచేతను గూడికొనియున్న ఆయుక్ష్కేదశస్త్ర చికిత్సలే లుప్తములుగాక క్రమముగఁ బరంపరలచే లక్ష్యలక్షణ ములతో నింత కాలమునఱకు ననుసరింపఁబడియుండి వచ్చిన యెడల నవియెంతటి మహిమాన్నత పదవియందొప్పుపొందునో చెప్పజాల.

మఱియు సుశ్రుత సూత్రస్థానమందలి. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. అధ్యాయములను చరిక మున చికిత్స 13 న అధ్యాయమును. నాగ్భటసూత్ర. 26. 27. 28. 29. 30. అధ్యాయములను ఒకసారి అలుసను చూచిన పురుషుఁడు ఆర్యులకు శస్త్రచికిత్సయందు బ్రవేశము లేదను బుద్ధిమాలిన్యమును నిశ్చయముగ విడనాడఁ గలఁడని దృఢముగ జెప్పఁగలను.

ఇట్లు సమగ్రమగు సనాది శస్త్రచికిత్సల సన్నిధిని జీగుప్సాకరములని తలఁచి యన్యాయముగ నిరక్షరకుక్షులగు మంగలులపాలుచేసిన మనబుద్ధి నైచిత్ర్యమున కేమనబచ్చును!

రసశాస్త్రము, మూలము నాద్యులు లుప్తాజ్ఞ విశిష్టముగు చికి
ప్రయోజనము. తానెక్కో స్త్రీమున నిపుణులైన దేగాక రసశాస్త్రము
మునఁగూడ సమర్థులైనట్లు నాగారునాటి మహాసిద్ధులచే విరచి
తములగు “రసార్థవ రససిద్ధి మంత్రాంతరము రససారము” మొద
లగు గ్రంథములవల్లఁ దాంత్రికముగమున మహాహుస్సుతి నశి
యంచునట్లు సెక్కుచునెత్తెముల నుండి జల్లుడిచుగుచున్నది.
ఆ తాంత్రికవైద్య ప్రతిపాదకముగు గ్రంథములోని వివరణ
ములు కేవలలోగ నిపుత్యుపాదుచులను బోధించుచున్నది.
ప్రపంచోపయోగ్యములును, మహావైశ్వర్య ప్రాప్తికి పాత్రు
వులునగు వజ్ర స్థాపనార్యాది రత్నములయుక్తియు సువర్ణము
యొక్కయు నిర్మాణమును ద్వైతముచే దృష్టినొందక పరాక
సుఖానుభవ సాంతరము శాశ్వతముగు సుఖమునకుఁగూడ
మార్గదర్శియగు నాపాదరసమునుండియే లోహసిద్ధిలోఁబోయి
దేహసిద్ధికూడ కాలగలదినియు దాసరిచేసి జీవన్ముక్తి గల్గు
ననియు సిద్ధాంతపరిచితి.

రసశాస్త్రము.

1. రసఖండము = Chemistry.
2. చికిత్సాఖండము = } Treatment with metals and
their preparations.
3. రసాయనఖండము = Science of Reguvoration.
4. మంత్రఖండము = Science of Charms, Talismans,
Incantations.
5. వాదఖండము = Alchemy.

అను నైదువిధములుగ రసశాస్త్రము విభజింపఁబడెను.

రసఖండము—చికిత్సము మంత్రము మొదలగు

ఖనిజపదార్థములు, బంగారు, వెండి, ఇనుము మొదలగు లోహములు, వజ్రములు, వైడూర్యములు, ముత్యములు, మొదలగు రత్నములు, వీనియొక్క యుత్పత్తిభేదములు, స్వరూపము, మొదలగు వానిని వర్ణించుచున్న పదార్థములు చికిత్సోపయోగములగునట్లువాని

1. శుద్ధి = Purification.
2. మాగణ = Oxidisation.
3. సత్వపాతన = Extraction of Metals.
4. ద్రుతులు = Liquid extractions.

అను నాలుగువిధములైన పరిణామములను, శోధనమారణాదుల కావశ్యకములగు యంత్రములు మూసలు మొదలగువానిలక్షణములను, వానిపరిభాషలను బోధించు భాగము.

చికిత్సాఖండము—శోధనమారణ సత్వపాతన ద్రుతులచేఁ బరిణామరూపమగు అభ్రక సువర్ణ లోహాదిపదార్థముల చేతను తత్తద్రోగనాశకములగు నౌషధముల బోధించు భాగము.

మంత్రఖండము—మంత్రములచే జ్వరాదిరోగ శమనమును, అపస్తాదాది మానసిక రోగనాశమును బోధించు భాగము.

వాదఖండము—వజ్రములు, వైడూర్యములు, పద్మారాగములు మొదలగువానిని నిర్మాణముచేయు విధానమును, బంగారును, వెండిని చేయువిధానమును బోధించు భాగము.

రసాయనఖండము—వ్యాధిసామాన్యమును బోధించుచు
ముదిమి రాకుండునటుల శుభప్రయోగములను, ఘోరరాజి
గమనమున కనుకూలములగు ఘోరకాప్రయోగములను, దేహ
సిద్ధిని, జీవన్ముక్తిపాపములను బోధించుభాగము.

ఈగ్రంథమునందు విస్తరముగా విషయములతో
బెక్కు గ్రంథములు వ్రాసియున్నవి.

స్వేదాదఖండ, మోత్రఖండ, రసాయన ఖండములందు
విషయము లిక్కాలపువారికి నతిశయముగల గోచరము
ను ప్రకృతము మనమువిడిచి చూచి విషయములలోనివగు

కృత్రిమరత్నములు = Artificial diamonds.

జర్మన్ సిల్వర్ = German Silver.

కన్నడియన్ గోల్డ్ = Canadian Gold.

ఆకాశ యానము మొదలగునవి స్థితిని దేర్చుకొనిన వాని నతి
శయములని యెవ్వరు నూహించజాలరని చింతించును

తక్కిన రసఖండ చికిత్సఖండముల విషయము సర్వజన
సామాన్యముగ నిర్వివాదములగును. ఈ రసశాస్త్ర విషయము
లను గురించి డాక్టర్, పి. సి. రాయగారు వ్రాసిన హిందూ
కెమిస్ట్రీయను పుస్తకమును చూచిన నిది చక్కగ విశదము
గాఁగలదు.

కాయచికిత్స ఆద్యులు చిరకాలమునకు పూర్వమే, చికి
యక-కౌశ్య త్స శాస్త్రమున మిగుల ఖ్యాతిగాంచినందు
తము, ధైర్యము. అనాత్రితోత్పత్తి గలవారనియు వాస్తవము.

విద్యదైవ్యద్యప్రకాండు లనేకులు విష్ణుకొనిన యభిప్రాయము లతోఁ గొన్నిటిని సూచించెదను. “లంఛన” కింగుప్రకారేజ్ఞానండు ఎం. డి. యఫ్. ఆర్. లంఛన యల్. యస్. ఉపపదధారు లగు ఓ. యఫ్. రాయల్ దొరవారను ఓపగత త్వ శాస్త్రపండి తులిట్లు సెలవిచ్చిరి: “ఇట్టి వైద్యశాస్త్ర శాఖలుగానున్న యనేక విషయములను గుఱించి హిందువు లాదికాలమునందే యనేకవిధములగు చికిత్సలను ప్రయోగములతోఁ గనిపెట్టిరని కూడఁ జూపఁజాలిన హిందువుల నైపుణ్యమును వారిశాస్త్రము యొక్క ప్రాచీనతయు, అనాశ్రితోత్పత్తియుఁ దెలుపుచున్న వని నాయభిప్రాయము ”. మఱియు, ప్రొఫెసర్, హెలెన్ హెలెన్ విల్సన్, సర్, హంటర్ విలియం. కర్నల్ క్లార్కు ఐ. యమ్. యస్, సర్జన్ జనరల్. కలక్టర్. కర్నల్ కింగు. ఐ. యమ్. యస్, సర్జన్ జనరల్. బర్క్. మొదలగు పాశ్చాత్య వైద్యపుంగవులు కూడ స్తుతించుటకు సవకాశమును బొందిన యాయుధ్వేద చికిత్సాశాస్త్రము ఇతరశిల్పశాస్త్రాదులనలెనే యనేక కారణములచేత క్రమక్రమముగ క్షీణించుచువచ్చెను.

అట్లు క్రమక్రమముగ క్షీణించుచు వచ్చినను దికిత్సా శాస్త్రమునునది యితరతర్కవ్యాకరణాది శాస్త్రములనలెగా ప్రాణి సామాన్యమునకును నాధార భూతమగు శరీర సంరక్షణమునకత్యావశ్యకమైనదగుటచేత లు పదశనుబొందుచున్న దైనను ఆర్య విద్యలయందు ప్రసిద్ధుల కొందఱుగ జీతముల

చేతను నాయుకాలములయందును ప్రభువగుచేతను నాయుకాలమున గొంత కొంత గ్రంథరచనతోడఁ గాపాడుట చేత నిక్కలమునకు నిట్టి హింసఘట్టము నొనఁబరచుచున్నది.

ఆయుర్వేదము. ఈరీతి తీగదశలోనున్న యాయుర్వేదము చికిత్సాశాస్త్రము శ్రీమత్సహాద్రాశ్రీ శ్రీశ్రీశ్రీవిక్టోర్యా చక్రవర్తిని గాఢముగఁ గాజ్యరంభ కాలము నుండి శ్రీరాజ్య గాఢ రాజ్యతంత్రాది ప్రజలచే నాయుకాలములయందు సంస్కృతవిద్యల నభివృద్ధి చేయుటచేతను, ఆయుర్వేద చికిత్సలకాటఁ జ్ఞ విబిన్లుమంజున కలగజ్ఞానగన వాస్తవ్యులగు నాయుర్వేద చికిత్సక శిరోమణులు విఖ్యాతి జేరిన శ్రీశ్రీ భిషగ్గుడుగారుమూలమున కవిరాజద్వారా నాథ సేవ కవిరత్నము, ఆయుర్వేద విజాగద కవిగాజ విజయరత్న సేవ కవి రంజనులవంటి మహావీరులు మహామహావాఙ్మయములను గాజకయ గౌరవచిహ్నముల నొనఁపెట్టచేతను తిరుగ నాయుర్వేదమునకుఁ గలుగఁ జేసెనునట్లును కవకాశమునది.

మరియు 775 శ్రీకృష్ణవశిష్టమునకు బూర్వము అరబ్బు వారు సుశ్రుతము, చందశము, మూఢవనిదానము, అను విఖ్యాత వైద్యగ్రంథములను వారి యరబ్బి భాషయందు ముద్రమున వర్ణన చేసిరినయు, వానినుండి గ్రీకుదేశీయులు వారి వైద్యమునకుఁ గొనివచ్చియు ముద్రము ముద్రమున వర్ణన చేసిరి.

కలకత్తారాజ్యమున ఈవిధముగ సభివృద్ధికినచచ్చుచున్న యాయు
నాయుర్వేదాభి ర్వేదీయ చికిత్సలను బంగళాదేశమునందు గత
పృథి వత్సరమునఁ గీర్తిశేషులై సవాగును ఆయుర్వేద
నిధియనంబరగు వారునగు మహామహాపాధ్యాయ కవిరాజ
ద్వారకానాథసేక కవిరత్నముగారిసాక్షాద్దృశ్యువద్యులును, సర్వ
తంత్రస్వతంత్రులును, చరకచతురాశనులవిఖ్యాతీగాంచినశ్రీగం
గాధరకవిరాజులవారు వంగదేశముననవలంబించిచరిగి సుశ్రుతాది
గ్రంథములకు జక్కని వ్యాఖ్యానముల రచించి దేశమునకు
మహిమాపకారమును జేసిరి. మరియు శాస్త్రసామాన్యమున
వారికింగలయసమానసాండిత్యముచేత తర్కవ్యాకిరణసాంఖ్య
ధర్మశాస్త్రాదులకుఁగూడ వ్యాఖ్యానముల రచించి శాస్త్ర
సామాన్యమును శిష్యులకు బోధించిరి. అభిమాని శాస్త్రమును
నాయుర్వేదశాస్త్రమును ఇక్కలపు ఆయుర్వేద మహాపా

దేశకులని భ్యాతిగాంచిన పై మహామహాపాథ్యాయుల
వార్లకును, రాజేంద్ర కవిరాజు మొదలగు వార్లకును లక్ష్య
లక్షణములుగ బోధించుటచేతను వాగిశిష్యపరంపరలనుండి
బంగాళాదేశమునందాను నాప్రాంత దేశములయందాను నాయు
ర్వేదము వ్యాపించుట నెవ కాశిముగలిగి యున్నతస్థితికి వచ్చు
చున్నది.

బొంబాయి గాజ్య బొంబాయియందుగఁ గడచిన 13 సంవత్సర
మున నాయు ములుగ భారతభూమిని ఆసరెబిల్ డాక్టర్.
శ్వేదాభివృద్ధి, సర్. బాలచంద్రకృష్ణ కే. టి. యల్. యమ్.
జే. పి, డాక్టర్. దశమభ, యమ్. డి. డాక్టర్. పోపట్ రాం.
యల్. యమ్. యస్. జే. పి. మొదలగువారలచే నొకయాయు
ర్వేద విద్యాలయము స్థాపింపఁబడి యందు లక్ష్యణలక్షణ పుర
స్కరముగ నాయు ర్వేదమును బోధించుటకు ఈ మగ పాశ్చాత్య
చికిత్సలయందలి యనాటమిలోనగు భాగములనుగూడఁ జేర్చి
బోధించుటవలన నాయు ర్వేదప్రచారము బొంబాయియందును
నాప్రాంత్యములయందును వ్యాపించుచున్నది.

మఱియు బై యాయుర్వేద విద్యాలయమున నుత్తమ
పరీక్షయందు తీర్థులైన వారిలోఁ గొందఱగు స్వదేశ బోధక
ములుకూడ నుండుటచే నాయు ర్వేద ప్రచార మధికముగ
నున్నదని వేఱుగఁజెప్ప సక్కఱలేదు.

మఱియు నీ యాయుర్వేదము నింక నె కు మ గ.
 వ్యాపిపఁజేయవలెనని బద్ధకంకణులైన డాక్టర్ సర్. బాలచంద్ర
 కృష్ణకేటి గార్లయొక్కయు, ఆయుర్వేదమహాసాధ్వా యశంక
 దాజి శాస్త్రిపదెగార్లయొక్కయు, ప్రోత్సాహ బలముచేతను
 బొంబాయినగర సమీపమునందు గోదావరీమహానదికి జన్మస్థా
 సమనఁదగిన పంచవటి తేత్రమను ప్రసిద్ధిచెందిన నాసికపురము
 నందు శ్రీశ్రీశ్రీ దర్భాంగ సంస్థానాధీశులుగు హాసగిరిలో రామే
 శ్వర సింగు మహారాజుల వారియాధిపత్యము క్రిందను శ్రీశ్రీశ్రీ
 బరోడామహారాజులవారిపరిపోషణము ననుసరించిసశ్రీసయాజీ
 ఆయుర్వేద విద్యాపీఠమను నొక మహాసభను స్థాపించి యా
 సభాముఖమున నాయాస్థానముల నాయుర్వేద వైద్యుల
 కును వైద్యమునకును మిగుల ప్రోత్సాహముచేయుటచేత
 నాయుర్వేద చికిత్సలు శాస్త్రముకూడ బొంబాయియునందును
 మధ్యరాష్ట్రమునందును శాఖోపశాఖలుతో నెల్లుకోనుట కవ
 కాశమైనది.

చెన్నరాజధాని చెన్నపురియందు శ్రీకృష్ణకావర మేశ్వరీసభా
 యందలియాయు సదులు 12 సంవత్సరములకు పూర్వమాయు
 ర్వేదాభివృద్ధి. ర్వేద వైద్యశాలను 7 సంవత్సరములకు పూర్వ
 మాయుర్వేదకాలేజిని స్థాపించి యచ్చట రోగిగార్తులకు రోగ
 పరిహారమును జేయించుటయేకాక పంజాబ్ బెంగాల్ హైద
 రాబాద్ మైసూరు మలబార్ మొదలగు మూరదేశములనుండి

వచ్చి విద్యాభ్యాసముచేయు విద్యార్థులకు విద్యాభ్యాసవేదము
 లొసంగి యాయుర్వేదమును లక్ష్యముగా పూర్వముగ బోధిం
 చుటకు తోడు డాక్టర్ . శృంగార వేలు మొదల్యార్ . యల్ .
 ఆర్ . సి. పి. అంజు యస్ . గార్లముక్తి యు. డాక్టర్ యల్ .
 వెంకటసామినాయుడుగారు, యమ్. బి. సి. యమ్. గార్లము
 క్తయు సాహాయ్యముచేత నాంగ్లేయ చికిత్సయందలి అనాట
 మి, ఫిజియాలజీ, మిడ్లెవ్వరి, మెడిసిన్, మెడికల్, హిస్టరీ,
 కెమిస్ట్రీ, ఫిజిక్సులతోఁ గూడ నాయుర్వేద విద్యాదానము
 చేయించుటచేతను, ఆనందబిల్ జస్టిస్. వి. కృష్ణసామయ్యర్ .
 బి. ఎ, బి. ఎల్, గారు చెన్నపురిలో శాఖాభూతమగు మైలా
 పూరునందు నాయుర్వేద వైద్యశాల పాఠశాలలను స్థాపించి
 చికిత్సాదాన వైద్యదానములఁ జేయుటచేతను చన్నిరాజ
 థానియందు నాయుర్వేదము వ్యాపించి నలుదెసల నల్లుకొను
 చున్నది.

శ్రేణు శ్రేణున మళయాళ దేశమునందలి అనంతశయనము,
 నాయుర్వేదాధి కొచ్చి, కొల్లంగోడు మొదలగు సంస్థానాధీశుల
 కృత్తి. వైద్య వరులచేతను ఆయా సంస్థానాధీపతుల
 చేతను నెనిమిదినత్సరములకుపూర్వము“ఆర్యవైద్యసమాజము”
 అను నొక వైద్యసభ స్థాపింపబడి దానినుండి విద్యాభ్యాసము
 చేయువార్లకు సాహాయ్యములచే విద్యాదానముచేయుచు
 సంవత్సరమునకొకసారి యుప్రంతవర్తనములలో

మున నానైద్యసామాజకులు చేరి యు తీర్థులగు విద్యార్థుల
కుత్సాహజనకమగు బహుమానముల నిచ్చుచు నైద్యవరులకు
నమితసంతోషమగునట్లు అనేక విషయముల నుపన్యసించుచు
సార్వవైద్యమునభివృద్ధి చేయుచున్నారనుటచేత మళియూళదేశ
మునందుఁగూడ నాయుర్వేద మభివృద్ధి గాంచుచున్నది.

కర్ణాటదేశమున దక్షిణాపథముందలి యాగ్యవిద్యలకెల్ల ము
నాయుర్వేదాభివృద్ధి నమని నుతి కెక్కిన కర్ణాటరాష్ట్రమునకు
పృథి రాజధానియైన మహీశూర సగరమున శ్రీ శ్రీ
కృష్ణరాజ ఒడయార్ బహద్దర్ జి. సి. యస్. ఐ. మహారాజు
లుగారు ఇదివరలో నన్ని శాస్త్రముల నుద్ధరింప నుద్దేశించి
మహాపాఠశాలను స్థాపించి శాస్త్రసామాన్యముల నభివృద్ధికి
దెచ్చినటులే యాయుర్వేదమునకూడ నభివృద్ధి చేసినదేకాక
ప్రకృతము తత్వోపధికముగ నభివృద్ధి చేయఁదలంచి యందుకై
యొక యాయుర్వేదశాలేజీని గతవత్సరమున స్థాపించి యందు
విద్యార్థులకు నాయుర్వేద విద్యాభ్యాసముతోపాటు అనాట
మి ఫిజియాలజి మొదలగు నాంగ్లేయచికిత్సాభాగముల బోధించి
యందు తీర్థులైన వారిచే వారిరాష్ట్రమునందలి కుగ్రామ
సామాన్యమునఁగూడ నాయుర్వేద చికిత్సాప్రచారమును
జేయ బద్ధకంకణులైన శ్రీమన్మహారాజులవారియెడల మనము
దలము కృతజ్ఞతకలవారలమైయుండనలెను! ఆయుర్వేద ప్రచా
రమునకు మార్గదాయకులైన శ్రీమన్మహీశూర మహారాజు

లుగారివలెనే యాయూ సంస్థానాధిపతులుగూడ వానాని
రాజ్యమున నాయు క్షేపణల శాల వైద్యశాలల స్థాపించి
ప్రచారముచేసినచో నాయు క్షేపణమున శీఘ్రముగో పరివృత్తి
వ్యాపించుననుట కావంతయును సందేహముగలదా?

సర్వత్రాయ మూలీయు బరోడా, జయపూర్, గ్వాలియర్,
శ్వేదాభివృద్ధి, ఉదయపూర్, కాశ్మీర్ మొదలగు రాజ్యములు
యందు ఆయాసంస్థానాధిపతులచేత సంస్కృతవిద్యలన్నియు
నభివృద్ధిచేయఁబడుచున్నట్లులే ఈ యాయు క్షేపణ శాస్త్రము
మాత్రము విద్యార్థులకుబోధపఱపఁపఁబడుచు లేవలము శాస్త్ర
ముమాత్ర మభివృద్ధిచేయుఁపఁబడుచుండునట్లులే దెలియవచ్చు
చున్నది. ఐనను బరోడా మొదలగు రాజ్యాధిపతులు లక్ష్య
లక్షణ ప్రధానముగు నీవికల్ప శాస్త్రమును లక్ష్యమును
బోధింపకుండుట గణపశోచనీయము.

అధికముగనశించిన చికిత్సాశాస్త్రము కేవల పరిణమాత్రము
యాయు క్షేపణల చేతను కేవలాభివృద్ధి మాత్రముచేతను కూడ
ములు. బ్రహ్మజనము చేసితిగనున్నది. ఐనను కేవల
మాషధైరసాధ్య చికిత్సలుమాత్రము కొంతవఱకు లక్ష్యలక్ష
ణములగు పరంపరలతోఁగొనవచ్చుచున్నవి. శస్త్రసాధ్యచికిత్స
లకు మాత్రము లక్షణముకొంత దెలిసియున్నను అధ్యయన
భాగము కేవలము సుశ్రుతగ్రంథమునందలి చరిత్రమాత్ర
వశిష్టమైయున్నది. మరియు బ్రత్యేక స్వతంత్రచికిత్సలనివ్రాసిన

చెందిన, కన్నులు, చెవులు, ముక్కు-, గొంతు, మొదలగు శాలాక్య తంత్రచికిత్సలు లక్షణ జ్ఞానము కొంతయుండినను అభ్యాసపరంపర సుప్రసిద్ధుండగు ఆవిదేహ మహారాజుగారి తోడనే గతించినట్లుండుటచేత స్వచ్ఛవస్థయగుదుఁగాఁడ మన వారికి శాలాక్య తంత్రములగు నేత్రాది చికిత్సలు ప్రత్యేక చికిత్సలని గోచరముగాకుండుట యాశ్చర్యముగాదు.

మఱియు ప్రసవశాస్త్ర శరీరశాస్త్ర విషశాస్త్రాదు లన్ననో యాయుర్వేదమున విపులముగనున్నను అయ్యవి ఇక్కాలపు వైద్యబ్రువులకు ఆకాశమీమాంసగాఁ దోచు చున్నయవి.

ఓషధితత్వ శాస్త్రము గుణసాతములన్ననో ఆటవిడుపు పద్యములఁబోలి నల్లించుటలో పర్యవసన్నములగుచున్నవి.

రసశాస్త్రమునందలి యైదుఖండములలోఁ జేరిన ఖనిజ పదార్థములు వాని శోధనమారణాదులలో కొంతజ్ఞానము న్నను యంత్రాదినిర్మాణములు, వానినుండి రసశోధనాదులు, రసాయననిష్ఠ, ఘటికానిర్మాణము, వాదఖండమునందలిరత్నాది నిర్మాణము మొదలగు ప్రక్రియలు కైవారములను జూపెను భద్రూజుల వాక్యవల్లలకన్నను నీచస్థితిలో నున్నయవి.

ఆయుర్వేద
మహిమ.

చిరకాలమునకు పూర్వము లక్ష్యలక్షణ ములతోఁ బ్రఖ్యాతిగాంచిన చికిత్సాశాస్త్రము ప్రకృతము పెక్కువిషయములయందు మనవారికింగలజ్ఞానము

లు పుష్కముగానున్నను కేవలమహావధి సాధ్యవ్యాధులతోగూడ
పామరులగు చికిత్సకు లనువానిచే నుపయోగింపబడు సామా-
న్యపురుషులు గ్రూహములగు వ్యాధులను నివర్తించేయు
టగో నన్నితీయములని నుప్రసిద్ధ పాశ్చాత్య వైద్యులను
లచేగూడఁ గొనియోడఁబడుదురనినాయుర్వేదము ముక్కుయు
అందలి చికిత్సావిశేయములముక్కుయు మహిమను వర్ణించు
జాలను. ఈనీతి వైద్యబ్రువులచే నుపయోగింపబడు మందు
లయందలి యాషధులకే యిట్టి గౌరవమున్న వాఁడైవైద్య
మును సాక్షాత్తులగు లక్ష్యలక్షణములతోడ సభ్యపించినచో
నూటికొక వ్యాధియైనను విధులము నొందదని యూహించుట
యబ్బరమా?

ఆయుర్వేదము చిర కాలమునకుఁబూర్వము మిక్కిలి భార్య
సభిక్తుర్యము గాంచిన శస్త్రచికిత్స ప్రసవచికిత్స మొదలగు
మృగములు. చికిత్సలను మరల వృద్ధి చేయవలెనన్నచోబర
స్పర మోత్సగ్యముల విడనాడి పాశ్చాత్యులవలెనే గురు
ముఖమున లక్ష్యలక్షణములుగ నాయుర్వేద చికిత్సల సభ్య
పించి మనలకు కేవల మభ్యాసభాగముతో లుప్తము గగన
కుసుమములంబోలియున్న శస్త్రాది చికిత్సల నన్నిటిని ప్రకృత
మాయాప్రశ్నేక చికిత్సలయందు లక్ష్యలక్షణములయందును ప
సిద్ధి జెందిన పాశ్చాత్య వైద్యపుంగవుల సాహాయ్యముచే నభ్య
సించిన నాయుర్వేదము శస్త్రాది చికిత్స గమనము

అచిరకాలములోపలనే మహాకోస్త తస్థితికిఁ దేగల మనుటకు సందేహములేదు.

ఇట్లు పాశ్చాత్య చికిత్సకుల సాహాయ్యముచే నభ్యసించి అంతట తృప్తిఁజెందక ప్రతిక్షణకాలమున నాంగ్లేయ వైద్యవరులు నవీన నవీన విషయములనెట్లు ఊహించేఁ గనుఁ గొని లక్ష్యలక్షణములతో సిద్ధాంత పఠించుచుందురో అటులే “ఆచార్యస్వర్వ చేష్టాను లోకపవహి ధీమతః” అను శుక్రాచార్యోక్తిని స్మరించుచు మహాజనుల పద్ధతుల నవలంబించి నవ నవ విషయములయందు బుద్ధిని ప్రవేశింపఁజేసి తుణకాలమును గూడ వృధావ్యయముచేయక విద్యార్జనయందాసక్తులుగానుండుట ముఖ్యకర్తవ్యమైనదిగా నెంచుకొని ప్రత్యేహముం దాము జేయు నభ్యాససంపత్తిచేత సంపాదించిన క్రొత్తక్రొత్త విషయములను ప్రచారపత్రములమూలమున ప్రచురపఱచి సలుదేశములయందలి పండితులచర్చకవకాశమును గలుగఁజేసి సిద్ధాంతములను గ్రంథరూపముగ నేర్పఱచుటయుఁ గలిగిన నాయుర్వేదము మరల మహాపదవికి రాగలదని వేఱుగ నుక్కి చెప్పవలెనా?

ఆయుర్వేదాభి
మానలకు
• విజ్ఞాపనము.
ఓ భారతీయులారా ! ఆర్య సంతతివార మైన మనము మనల దేశ, కాల, ఆచార, ప్రకృతి, మొదలగువానికి కొంచమైనను విరోధములే కుండ మనదేశముయొక్క శీతోష్ణ స్థితుల ననుసరించి నిరామ

యుడగు భగవంతుని నిర్దేశితమున జూచుకొనుచేత
 సృజింపబడిన ధర్మాగ్రామములనెడల చతుర్విధ ప్రసూత్య
 ములకు సాధనభూతమున యాత్మలభూతమున కనుకూలమగు
 శస్త్రాది చికిత్సాగమాలతో గాఢజ్ఞుడు ఆయుక్త్యేదమునభి
 వృద్ధిచేయుటలో దగుసర్వస్వమున్న మూలగలనార్యుల యాత్మ
 పట్టణములయందు నాయుక్త్యేదాభివృద్ధికి స్థాపించియున్న
 యార్యసైద్యశాల కలాశాలల నభివృద్ధికిరచిచ్చుచు లేచిచోట్ల
 వైద్యశాలకలాశాలలను స్థాపించుచు శిథిలములగు నాయుక్త్యే
 దీయ గ్రంథములను ముద్రుంచుచు సాధ్యమగు సరితెనలగు
 నాయాదేశభావలతో సులభశీలిని గ్రంథములరచించి ప్రచా
 రముచేయుచు మనసోదరీ పోదరులగు సీయాయుక్త్యేదముం
 గలిపి మనయావశ్యనితకాలము దృఢగ్రాత్రులగు యాయురారో
 గ్యములతో నుండునటు లాశీర్వాదింపమంజుడి యాపరాత్పరుని
 యందు కృతజ్ఞతగలనారలక్ష్య యుండివలెనని సకల సహృదయ
 విధేయుడై పిన్న విండుచున్నాడను.

ఆయుర్వేద మార్గాండ, భిషజ్మణి పండిత

డి. గోపాలాచార్యుల వారిచే ఆంధ్రీకరింపబడిన ఆయుర్వేద గ్రంథము.

మాధవనిదానము.

అనేకవ్యాఖ్యాతల యభిప్రాయములతోడను, చరకసుశ్రుత వాగ్భటాదుల మతములతోడను, వ్రాయబడినది.

1. వైద్యుల సహాయములేకయే సులభముగ వ్యాధులను గుర్తించునటుల జేయుటయందు దీనినిమించిన గ్రంథమింకొకటిలేదు.

2. జ్వరము, అతిసారము, పాండు, నంజా, మొదలగు 100 ప్రధాన వ్యాధులయొక్కయు, వాని అంతర్భూతములగు 1000 రోగములయొక్కయు పుట్టుటకు కారణములను, అవి రాబోవు లక్షణములను, వాని నిబంధనములను, విశేషముగ వ్యాపించు రీతులను, వాని సంఖ్యాభేదములను, సాధ్యా సాధ్య లక్షణములను, వ్యాధులు కుదరవచ్చుటకు నూచించడు ఉపద్రవములను, ఇట్టి యనేక విషయములనన్నింటిని ఈగ్రంథము విపులముగ నూచించుచున్నది. ఈ గ్రంథము సంస్కృతమున గల మధుకోశ, ఆతలకదగ్విణము, పంజిక, మొదలగు వ్యాఖ్యానముల ననుసరించియు భాషాంతరీకరింపబడినది. సామాన్యముగ వ్రాయబడిన ఆంధ్రటీకవలెగాక అనేకవిషయములతో నిమిదియున్నది. సంస్కృతము రానివారికిని, ఆంధ్రభాష సామాన్యముగ వచ్చినవారికిని, వైద్యసామాన్యులకును మిక్కిలి యుపయోగము.

3. ఉపోద్ఘాతమునుబట్టి ఆయుర్వేదముయొక్క ప్రాముఖ్యము, సత్సంప్రదాయము చక్కగ విశదమగును. రాయల్, ఆర్జివో, 50 పేనులు ప్లేసుకా గితములమీద సుందరముగముద్రింపబడి రమారమి 600 పుటలు కలిగియున్నది.

వెల, పోస్టుఖర్చులుగాక రు. 8-0-0.

ఆయుర్వేద మార్గాండ, భిషజ్మణి,

పండిత డి. గోపాలాచార్యులు, ఎ. వి. యస్.,

ఆయుర్వేదాశ్రమం, 55-ఆచారప్ప వీధి, బార్డిటన్,

చెన్నపట్టణము.

Telegraphic Address "PANDIT", MADRAS.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

భరతఖండమునందలి కలకంఠ, బొంబాయి, బనారస్,
మొదలగు పత్తనములయందు జరిగిన చిత్రవస్తు మహాసభవర్సనములయందు
బంగారు పతకములను, మొదటితరగతి యోగ్యతాపత్రములను
శ్రీ శ్రీ శ్రీ గవ్వలమహారాజ గారినుండి మహామంత్రివిహార కమిషనులకు
బంగారు పతకములను బొందిన

ఆయుర్వేదమండ, భీష్మగిరి

పండిత డి. గోపాలాచార్యు, ఎ పి. యస్., గారిచేత,

శాస్త్రోక్తముగ తయారుచేయబడిన

ఆయుర్వేదీయౌషధములు.

ప్రమేహభంజని.

మధుమేహము, బహుమూత్రములును సూరవ్యాధులను బోగట్టి, యుష్టి
యవస్థలొనయునను రోగికి శ్రమ నివారణమును కలుగ జేయుటకు సిద్ధముజేయ
బడిన నిరుపద్రవమును నిశ్చయమునమునయౌషధము. ఈ యౌషధమువలన గుణ
మునుగాంచిన గొప్పవార నేనులు దీనివలన తమకు కలిగిన అధిక ప్రయోజనమును
కృతజ్ఞతా పూర్వకముగ సుస్పృహనుచున్నారు. కల రు. 2—3—0.

వజ్రదంతచూర్ణము.

ప్రతిదినము దంతధావనము చేసినయెడల, దంతములనుండి రక్తము
కారకుండ జేసి, దంత సంబంధముగు నితర వ్యాధులను నిర్మూలముచేసి దంత
మూలములకు మిగుల దారుణ్యము కలుగజేయును. దీర్ఘ 1-3-4 అణాలు.

మృగమదవటి.

కస్తూరి బలవర్ధమయినదిగ సర్వత్ర యంగీకరింపబడి యున్నది. ఈ
మాత్రముగల ఒక సీసా ప్రతిమటుంబములో నుండవలసియున్నది. సకాల
ములో నీ మాత్ర లుపయోగింపబడిన యెడల జ్వరమును రాకుండ 1 నిమిష
వచ్చును. మఱియు జలుబు, రొమ్మపడికము, సన్ని సాతములు బోగట్టెను.

వెల సీసా 1-3 రు. 1.

పూజ్యపాదవటి.

నగములయొక్క జాడ్యస్థితినిబట్టి శరీరములో కలుగు నొప్పిలకిది యాశ్చర్యకరమయిన యాషధము. మలీయు పక్షవాతములను, చచ్చువాతములను, నిర్మూలముచేయును. హృదయమునకు మిక్కిటముగు నలమును గలుగ జేయును. వెల సీసా - 12-అణాలు.

పంచాననలేపము.

ఈ యాషధము తామగను శుభ్రముగ పోగొట్టి, పొడవగుండ నుపయోగించిన యెడల, తిరిగి యెప్పటికి పొడనాపగుండ చేయును. ఈ తగగలిలో చేరిన తక్కిన యాషధములవలె నిది బట్టలను దెడగొట్టునదికాదు.

వెల డబ్బా 1-కి 8-అణాలు.

సుఖవిరేచనవటి.

మీరెక్కడికయినను ప్రమాణము చేయవలసియున్న యెడల, ఈ యాషధము నొక సీసాను కూడ నుంచుకొనవలయును. మాత్ర మినపగింజ కంటే నధిక ప్రమాణముండదు. అసహ్యములేకుండ నేవించదగినది. మలబద్ధకమును నివారించి శరీరమును ఆరోగ్యస్థితియందుంచును. పశిబిడ్డలుకూడ నుపయోగింపనగును. వెలసీసా 1-కి 8-అణాలు.

అజీర్ణపంచాననము.

అజీర్ణమువల్ల కలిగెడు అనేకవ్యాధులలో జ్వరము, నిద్రలేకపోవుట, రొమ్ములో బరువు, నిస్త్రాణ, బలహీనము, కడుపు సుష్పి యనునవి కొన్ని మాత్రమయియున్నవి. మా అజీర్ణపంచాననము అజీర్ణమును పోగొట్టుటకు రాజౌషధము. కడుపులో భారముగ నున్న పుడు దీనిని ఉపయోగించుకొని, తుణకాలము సౌఖ్యమును గాంచుడు. వెల డబ్బా 1-కి రు. 1.

జీవామృతము.

బలహీనమును పోగొట్టి, వ్యాధులను రాకుండ జేయుటకు అమానుషమైన యాషధరాజము. ఇయ్యది తేలికయగు లోహముతో కూడినదిగాన రక్తవృద్ధినిజేసి బలమునుగలిగించి, నిస్త్రాణాలను రూపుమాపి, శరీరపాటవమును యధాస్థితికి తెచ్చుటలో అద్వితీయమైనది. వెల సీసా 1-కి రు. 3.

తొం బూ లు వ ర్తి.

ప్రతిదినము తొంబూలుముతో నుపయోగించుట మిక్కిలివలయును. మిక్కిలి బలమును కలుగ జేయుటకు గాని, తొంబూలుమునకు నుచిని పుట్టించి నోటిదుర్గంధమును పోగొట్టి, కంటవాళములకును స్వోమలకును శుభ్రమున సహాయము చేయును. 50 మాత్రులుగల సీసా 8 అణాలు.

కేకప్రసాదస్థలము.

శిరస్సు చల్లుపడునట్లు చేసి వెంట్రుకలు దోడిపోదురట్లు ముగియునట్లు వృద్ధులచేసి, అకాలమున నెవ్వరిననునట్లు చేయును. ముగియునట్లు ముగియునట్లు దీని నుపయోగించుటచే కలిగెడు లాభము అనన్యము. వెల సీసా 1-2 రు. 1.

వృష్యయోగము.

శరీరమునకు వీర్యవృద్ధిచిచ్చి బలమును కలుగ జేయుటకుందు ఈ యోగము తమయినదని సర్వత్ర యంగీకరింపబడియున్నది. మేదమునకు, మేదమునందుండు నరములకును ప్రధానాద్యుపాధులకును పటుత్వమును, రక్తవృద్ధిని, గృహబలమును కలుగ జేయుటకుండునది నెలలచే నుంటిది.

వెల ద్రాక్ష 1-2 రు. 1—4—0.

భృగు వ ర్తి.

కేండుగోలములతో శిరగోలములను పోగొట్టి ముక్కునానమునుండి విడుదల ప్రసాదమునాపును. దీర్ఘకాలమునుండి బాధింపబడున వాతాధిమందు వాతము దినముల సేవలన రోగిని మిక్కిలి మంచి స్థితికి చేర్చుట నిష్పంశము.

వెల 24 మాత్రులుగల సీసా 1-2 రు. 1—8—0.

అమృతమాలక స్థలము.

చర్మమునకును మేదమునకును మంచులమును, నీత్రములకు గలుకును, వెంట్రుకలకు పుట్టించి, మృదుత్వమును, కాంచించి కలుగ జేయు అభ్యంగన స్థలము. దీనివలన తలపోట్లు, మంటలు, ఒంటితిలనొప్పులు మొదలగు శిరో వాతములు కన్నీరు పోయట, పుంజులు కట్టుట, శరీరతాపము మొదలగు దుష్టములన్నియు నివారణముగను. విద్యాధులకు బుద్ధిబలము నుపయోగించి కార్యము చేయు ప్రతివానిని సర్వదా చేతనుండదగినది. వెల 1- 17 అణాలు.

అ శ్లో క వ టి.

స్త్రీల దురవస్థలను తొలగించుటకు అమూల్యమయిన యాషధము. ఋతుసంబంధముగు నొప్పులను, ఇతరజబ్బులను, గర్భోగర్భాశయములు పలు విధగారణములచే జెడచుటవలన నేర్పడిన సమస్తవిధ వ్యాధులను మొదలంట రూపుమాపుటలో నిస్సంగియము. వ్యాధి నివారణమయిన పిదప గర్భోత్పత్తియు సుఖప్రసవమును ఈ యాషధ సేవవలన నేర్పడుచున్నవి.

వెల సీసా 1-కి 12-అణాలు.

సిద్ధగంధక రసాయనమ్.

కుష్టు వ్యాధులను బోనడచుటలో శమోఘమయినది. రక్తశుద్ధిని చేయుటయందీ యాషధమునంగల అత్యద్భుతమగు గుణమునుబట్టి చర్మ వ్యాధులన్నియు కొద్దిగోజులీ యాషధ సేవవలన నివారణమగుచున్నవి. ఏడుదినముల యాషధమునకు వెల రు. 2—8—0.

మానసోల్లాసిని.

విశేషపరిశ్రమమువల్లను విచారమువల్లను మనోవ్యాధులమువల్లను మెదడు బలహీనమయిన వారికి పరమోపకారమయినది. మనోబుద్ధి గారుఢ్యములను బలపరచుటయందు నిరుపమానమయినది. పరీక్షలకు చదివేడు ప్రతివారును దీనిని సంపాదించి యుపయోగించుకొనవలయును.

వెల సీసా 1-కి రు. 2—8—0.

ర క్త శ్లో ధ క.

సవామేహములచేతను, రసదోషములచేతను, యింకననేక కారణములచేతను, చెడిపోయిన రక్తమును శుభ్రపరచును. కురుపులు, చీడ, తామగ, మేహపాడలు, మొదలగు చర్మదోషములను నిర్మూలముజేయును. నోటిపూతలను, అపుడపుడువచ్చు కండ్లకలకను బోగొట్టును. వెల బుడ్డి రు. 2-8-0.

అ బ లా స ం జీ వి ని.

(స్త్రీలకుగలుగు మదమూర్ఛలకు సిద్ధాషధము.)

యావతులగు స్త్రీలకు ననేక కారణములచే గలుగు అపస్మారములను, మూర్ఛలను, గర్భాశయదోషములను, మరియు స్త్రీలకుం గలుగు పలువిధ మనోవికారములను, బోనణచును. గర్భిణీ స్త్రీలు దీనిని సేవించిన,

ఆయుర్వేదాశ్రమం, 5గ, ఆచారప్రవీణి, మద్రాస్. 5

గర్భాశయమునకు మిక్కిలి బలమును, ముఖప్రసవమును, గలుగఁజేయును. గర్భిణీస్త్రీలకు గలుగు వాంఛలను, కడుపులోమంటలను, పొందుకోగమును బోగొట్టును. మఱియు, ఇంద్రియ స్త్రీలకేకాక మనుజుసామాన్యముగ సంభవించు మూగ్ధులను అపస్మాగములనుకూడ నశింప జేయును. వెల బుడ్డి రు. 1-8-0.

స్పృశ్యకేదంత నివారణ.

తేలుకుట్టినచోట దీనిని దుద్ధివయదల, 5 నిమవములగానే కుట్టిన చోటకూడ బాధనులేకుండునట్లు తీయునని అనేక వేల మహనీయులు గొని యాడుచున్నారు. బల్లారి, నెల్లూరు వర్షరాల వారలేగాక, బెంగళూరు, బగ్నా, మొదలగు దూరదేశీయులుకూడా, తేలుకాటుకు నింతకంటే వేరొక మందు లేదని సాక్ష్యమిచ్చుచున్నారు. వెల బుడ్డి రు 0—8—0.

జంబీరరసాయనము.

(వైత్యములకు మంచిది.)

నోటనీళ్లూరుట, తలతిరుగుట, రొమ్మునొప్పి, రొమ్ములోమంట, కడుపులో త్రిప్పట, వాంతియగుట, పసరువెల్లుట— ఈ మొదలగు వైత్యవికారములకు మిగులమంచిది. మఱియు, వైత్యాచీగ్ధములకు, గర్భిణీకి గలుగు వైత్యవికారములకు, మిక్కిలి గుణకారి. వెల బుడ్డి రు 0—8—0.

చ్యవనప్రాశన.

(ఉబ్బసములకు, కారకములకు, బలమునకు ముఖ్యము.)

ఉబ్బసము దగ్ధులను, త్వయ దగ్ధులను, సామాన్యపు పొడిదగ్ధులను, రొమ్ముపడిశము వలన కఫము జాన్తిగానుండుటను, నివర్తిజేయును. రొమ్మునకు, ఊపిరితిత్తులకు, బలమును కలిగించును. త్వయరోగులంతటివారి కసమాన పుష్టిని కరీరమునకు శక్తిని, కలిగించును. బొలురును, వృద్ధులునుగూడ నేవించదగును. బలమునకు దీనికొను చాపనానకంటే వేయిరెట్లు పనిజేయును. ఉబ్బసము వగయిరాలను రాకుండ కాపాడును. వెల టిన్ను రు. 2—8—0.

చందసానవ.

మూత్రనాళపు మంటలను, మూత్ర న్వారమునుండి యనేక కారణములచే ననేకవిధములుగవచ్చుడి ప్రావములను, రక్తమగును స్వేదమగును రోగములను, బహుమూత్రయులను, నాభివ్రణములను, కరీరతాపములను చూపును.

వెల బుడ్డి రు. 1—8—6.

అ శ్వ సీ వ టి.

(అన్ని విధ జ్వరములకు రామబోగాము.)

ప్రతిదినము వచ్చేడి జ్వరములను, దినమువిడిచినను వచ్చేడి జ్వరములను, వర్షాంతములవరకు పడువని జ్వరములను, బల్లలతో కూడిన జ్వరములను కూడ నతిశీఘ్రములో మాయముజేయును. వెల బుడ్డి రు. 0—12—0.

చ ర ద క లా.

(తలనొప్పలను మాయముజేయును.)

ఒంటికణత నొప్పలు, అన్ని విధములగు తలనొప్పలు, పడిశము, రోము, పడిశము, కల్లే, దగ్గు, సామాన్యవాపులు, కీళ్లవాపులు— మొదలగు వాటియందు దీనిని రుద్దినతోడనే, బాధ మాయమగును, ఇది ప్రతియింటనుండ దగిన ఖటుంబాషధము. వెల బుడ్డి రు. 0—8—0.

మ క ర ధ్వ జ.

రోగ సామాన్యములను రాకుండజేయుటయందును, అనేక కాగణముల చేత బలహీనతనొందిన వారికి బలమును కలుగజేయుటయందును, హిందూ వైద్యశాస్త్రమున నింతటి ఖ్యాతిగలమందు వేగొకటి లేదు. నియ్యది, బంగారు మొదలగు మిక్కిలి విలువగల పదార్థములచేత తయారుచేయబడినది.

వెల, తు 1-కి రు 24—0—0 ; 7 రోజుల మందు రు 1—0—0.

సిద్ధ మకరధ్వజ.

వైమందువలెనే, అత్యధికమగు బలమును, మొదడుకు నగములకు శక్తిని, కలిగిందును, మఱియు నపుంసక దోషములను కూడ బోగొట్టును. నియ్యది, ముత్యములు, బంగారు, మఱియు యితర లోహములతో చేయబడిన యమూల్యాషధము. వెల, తు 1-కి రు 80—0—0 ; 7 రోజులమందు రు 5—0—0.

నారాయణ్మోలము.

పక్షవాతములు, చచ్చువాతములు, కీళ్లనొప్పలు, వాపులు, శిరోవాతములకు, దీనిని పైనరుద్దుటచేత నిర్మూలముచేయును. వెలబుడ్డి రు 2—8—0.

నాడీవనాంతక.

నారిసురుపులకు వజ్రాయుధమువంటిది. గొప్పవారల సేవలు దీనిని యుపయోగించి దీనిపేగు స్వాగత మనిరి. వెల బుడ్డి రు 0—12—0.

సూత్రములగు రసాయనము.

(గర్భణీ స్త్రీలకు సంబంధించి.)

గర్భణీస్త్రీలకు ఆ నేటి కాలములచే సంభవించు వాంతులు ముగ్ధ లగు వ్యాధులను, బలహీనమును, బోహదమును. మలము గ గర్భణీ స్త్రీలకు ముగ్ధ బలమును కలుగజేయును. అధిక ప్రసాదముచే ప్రసవించుచు స్త్రీలను, గర్భ యనునది పరిమళ నే సులభముగ ప్రసవముజేయుటగా, గర్భణీ స్త్రీలపాలి తికి సంబంధించి యునెను. వెల బుడ్డి రు 1—8—0.

సూత్రములచే పానం.

శరీరమునకు చలవజేయు ముగ్ధము. నోటి పంట, ముగ్ధము, పంట, బలము సేతురును అమోఘమునగు. సకలవిధములను బలమును కలుగజేయును.

వెల బుడ్డి రు 1—8—0.

నేత్ర ధార.

కంఠకలక, నుంటులు, ముగ్ధములు, నీరుకారుట, ముగ్ధ, ముగ్ధము వానిని తొలగించును. వెల బుడ్డి రు 0—8—0.

సిద్ధిశూల సంబంధించి.

మూలనొప్పలను, చిరకాలాగ్నిములను, వాంతులను, బోహదమును. ముడిపక్కగలుగు కార్మికు మూలను, త్రీశూలము వంటిది. అగ్నిములను, మూల లనునవర్తి జేసి, రక్తమును వృద్ధిజేయును. వెల బుడ్డి రు 0—12—0.

వా శా రి ణ్డం.

జలుబుతో నూడినట్టిగాని, జలుబులేనట్టిగాని ఉబ్బసములను నశింప జేయును. క్షయగోగులకు, రొమ్మపడితములను, చివరిలిక్తులకు జేరిన ప్రతి వ్యాధికిని, రక్తవిధమునను, గర్భమువంటిది. వెల బుడ్డి రు 1—0—0.

సూరణ పాకం.

రక్తముతోనూడిన మూలగంధము అద్భుతముగానుదయ్యును, మలము మొలలతోనూడిన మూల బాహ్యమును నివర్తిజేయును. వెల బుడ్డి రు 2—0—0.

స్వర్ణకర్మాదరసం.

చిరకాలమునుండియున్న అగ్నిగర్భములకు అనుభవముగా, కడుపు బుర్రములను, పులితేవులను, బోహదమును 7 రోజులముందు రు 1—0—0.

స్వర్ణ వంగం.

శుక్లనష్టములకు, స్వప్న స్థలనములకు, సంతేవివంటిది. మఱియు చిర కాలపు శగరోగములను ధ్వంసముచేయును. 7 రోజులమందు వెల రు 4-0-0.

శ్వాస నివారక.

ఊపిరి ఆడక, మక్కిరి బిక్కిరియై అతి ఘోరముగ బాధపడు ఉబ్బస రోగులు దీనిపాగ వాఘ్రూణించినతోడనే, నూర్యోదయముచే మందు మడసినటుల ఉబ్బసము మడసిపోవును. వెల బుడ్డి రు 0—8—0.

వ్రణ రోపణి.

గజ్జి, చీడ, పాసినపుండ్లు, కాలినపుండ్లు, వీనిని నిస్సంశయముగ నిర్మాతలము జేయును. వెల డబ్బా రు 0—4—0.

వసంత కుసుమాకరం.

బహువిధ మూత్రవ్యాధులకును, మూత్రమందలిగల తీపు రోషము, కును, ఆర్యవైద్యకాస్త్రమున నుత్తమతమమని ఘంటాపథముగ జెప్పబడు చున్నది. మఱియు, మధుమేహ బహుమూత్రవ్యాధులచే గలుగు రాబోర్ల కురుపులను, కాకుండజేయును. గుండెకాయకును, నగములకును, బలమునిచ్చుటలో దీనికి సరిపోల్చుటకు మాకు గోచరముగావున్నది.

వెల తు 1-కి రు 80—0—0 ; 7 రోజులమందు రు 5—8—0

పోస్టేజి వి. పి. వగైరా ఖర్చులు కొనువారే భరించవలెను.

మావద్ద ననేక వ్యాధులకు ఔషధములు సిద్ధముగనుండును.

కోరువారికి క్యాటలాగుచిత్రముగా ఉపబడును.

ఆయుర్వేదమార్తాండ, భిషజ్మణి

పండిత డి. గోపాలాచార్యులు, ఎ. వి. యస్.

టెల్లిగ్రాఫ్ అడ్డన్

“పండిట్”

మదరాస్.

ఆయుర్వేదాశ్రమం, 55 ఆచారపురవీధి.

బాద్మిటపుర, మదరాస్.